

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. An possit idem actus moralis habere duplicem speciem, quæ simul
sit bona, vel simul mala?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

lum responderetur, actum credendi propter vanam gloriam non habere bonitatem moralem ex objecto, et si eliciatur à virtute fidei; quia non est de ratione actus fidei habere bonitatem moralem ex proprio objecto, vel aliunde, sed tantum veritatem & infallibilitatem.

Ad confirmationem dicendum, quod si aliquis ex inani gloria vellet suscipere baptismum, consequeretur quidem ex vi sacramenti, & ex opere operato, aliquem ejus effectum, scilicet characterem, ad quem non alia requiritur dispositio, quam voluntas eum suscipiendi; non reciperet tamen gratiam sanctificantem, quia baptismus eam non confert auctis, nisi median- te aliqua dispositione, quæ ad minus sit attritio supernaturalis, ut magis communiter docent Theologi in tractatu de sacramentis. Si autem vellet sequi eorum sententiam, qui dicunt volitionem suscipiendi baptismum sufficere ut gratiam conferat, dicere poteris, illam voluntatem non concurrere ad gratiam per modum dispositionis, sed per modum conditionis, sicut ad characterem; & sic non requiri quod sit bona moraliter. Qui autem vellet pari martyrium ob inane gloriam, nec gratiam, nec anteolam martyrii consequeretur: quia tale martyrium non esset verum, sed apparens; cum verum martyrium debeat esse effusio sanguinis propter Christum, aut fidei defensionem. Unde Hieronymus super illud ad Galat. I. Non officiamini inanis gloria cupidi, ait: *Martyrium ipsum si ideo fiat ut admirationi & laudi habeatur à fratribus, frustra sanguis effusus est. Imò aliqui existimant, profusionem vite & sanguinis in tali casu esse peccatum mortale: quia licet inanis gloria secundum se sit tantum veniale, tamen prodigere vitam ex inani gloria, vel alio pravo fine, est mortale: sicut absque aliquo bono fine morti se exponere.*

Objicies quarto: In naturalibus potest eadem res esse bona ex uno capite, & simul mala ex alio; nam idem homo potest esse boni auditus, & mali visus; habere pulchras manus, & pedes deformes: Ergo & in moralibus eadem actio potest simul esse bona ex objecto, & mala ex fine, vel e contra. Consequentia probatur: quia ut ait S. Thomas art. 1. hujus questionis: *De bono & malo in actionibus oportet loqui, sicut de bono & malo in rebus.*

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Ad cujus probationem dico de bonitate & malitia in moralibus, quantum ad multa loquendum esse, sicut de bono & malo in naturalibus; nam sicut in rebus naturalibus, una est bonitas essentialis, alia accidentis, ita in moralibus, una bonitas desumitur ab objecto, alia à circumstantiis, quæ sunt veluti accidentia actuum humanorum. Item sicut bonitas totalis confertur ex plenitudine essendi in esse naturali, ita & in esse morali. Sed discrimen est in eo, quod in naturalibus malum unius partis non inficit aut destruit bonitatem alterius; unde bonitas ex essentiali potest simul esse cum malo accidentis, & bonitas unius partis, cum malo alterius; in moralibus verò, malitia quæ est ex fine, vel aliis circumstantiis, totum actum inficit, & omne bonum ejus destruit, ut supra ostendimus; sicque impossibile est, bonitatem ex objecto stare cum malitia ex fine, vel bonitatem ex fine cum malitia ex objecto; sicut docent Theologi in tractatu de virtutibus, quod virtutes morales, licet in-

ter se sint essentialiter distinctæ, tamen ita sunt connexæ, ut nulla adsit, si una desiciat.

Objicies ultimum contra secundam conclusionem: *Iste actus, volo furari ut dem elemosynam, est bonus ex fine, & malus ex objecto: Ergo habet simul duas species moralitatis. Consequentia patet, Antecedens probatur. Idcirco iste actus, volo dare elemosynam propter inane gloriam, est malus ex fine, quia ordinatur ad malum finem, & ex tali ordinatione vitatur: Sed iste actus, volo furari ut dem elemosynam, non ordinatur ad finem malum à quo vitatur: Ergo non est malus, sed bonus ex fine.*

Confirmatur: *Isti duo actus, volo jejunare ut dem elemosynam: & volo furari ut dem elemosynam, habent eundem finem, scilicet elemosynam: Sed hic finis tribuit priori actui bonitatem suam: Ergo & posteriori.*

Ad objectionem respondeo negando Antecedens, quantum ad primam partem. Ad cujus probationem dicendum, quod licet in isto actu, volo furari ut dem elemosynam, elemosyna non sit medium ad malum finem, sicut in priori actu, quo quis vult dare elemosynam propter vanam gloriam, subindeque non ex eo vitatur; bene tamen ex eo quod sit finis movens ad malum medium, & malitia medii redundet in finem, ejusque bonitatem destruat. Unde

Ad confirmationem dico quod licet isti actus, volo jejunare ut dem elemosynam, & volo furari ut dem elemosynam, materialiter habeant eundem finem, non tamen formaliter: nam in secundo actu malitia medii vitat finem, & in ipsum refunditur, ita ut finis non sit elemosyna absolute, sed ut causa furti; ex quo efficitur mala malitia furti.

ARTICULUS II.

An possit idem actus moralis habere duplicem speciem, quæ simul sit bona, vel simul mala?

OSTENDIMUS articulo præcedenti, eundem actum non posse simul habere duas species moralitatis inter se oppositas, bonitatis scilicet & malitiae: nunc breviter discutiendum est, an possit habere simul duas species bonitatis, vel duas species malitiae: v. g. dum aliquis vult jejunare ad satisfaciendum pro peccatis, quæritur an ejus actus sit simul in specie abstinentiæ & penitentiæ: vel dum quis vult furari ut fornicetur, vel occidere ut furetur, an talis actus sit simul in specie furti & fornicationis, vel in specie homicidii & furti?

Partem negativam tenet Vazquez hic disp. 37. cap. 3. ubi negat eundem numero actum humanum posse esse in duplici specie bonitatis moralis, quarum una sit ex objecto, alia verò ex fine; quamvis concedat posse esse in duplici specie malitiae moralis, & in suam sententiam pertrahere conatur Ferratiensem, & aliquos ex Nominalibus, quos tamen Salmanticenses & alii Moderni ab hac opinione vendicant. Unde vix est qui prædictæ subscribat sententiæ, præter Vazquem, cui proinde adaptari potest illud Genes. 16. *Manus ejus contra omnes, & manus omnium contra eum.*

Dico igitur, unum & eundem actum posse simul habere duas species bonitatis, vel duas species malitiæ, unam ex fine, & aliam ex objecto.

38 Probatur primò ex D. Thoma hic art. 4. ubi ait: *Actiones humanae habent rationem bonitatis ex fine à quo dependent, præter bonitatem absolutam qua in eis existit. Ubi per bonitatem absolutam, intelligitur essentialem, desumptam ex objecto, ut disputatione præcedenti annotavimus. Et statim ponit quadruplicem bonitatem, quæ potest reperiri in actu, inter quas enumerat bonitatem ex objecto, & ex fine, tanquam distinctas. Idem habet art. 6. & 7. ubi ad 1. ait: quòd secundum substantiam suam non potest aliquid esse in duabus speciebus, quarum una sub altera non ordinatur, sed secundum ea quæ rei adveniunt, potest aliquid sub diversis speciebus contineri; sicut hoc pomum secundum colorem continetur sub hac specie, scilicet albi; & secundum odorem, sub specie bene redolentis. Denique 3. contra gent. cap. 138. clarissimè docet nostram sententiam, his verbis: *Contingit unum actum duorum virtutum esse, dum actus unus virtuti ad finem alterius virtutis ordinatur; ut cum quis furatur ut fornicetur, actus quidem secundum speciem suam est avaritia, secundum intentionem verò luxuria. Eodem modo in virtutibus contingit, quod actus unus virtutis ad aliam virtutem ordinatur: sicut cum quis dat sua ut cum altero amicitiam habeat charitatis, actus quidem ex sua specie est liberalitatis, ex fine autem, charitatis.**

39 Probatur secundò ratione: Bonitas & malitia moralis actus sumuntur ex conformitate vel difformitate ad rationem; Sed unus & idem actus potest esse conformis vel difformis rationi duobus modis inter se diversis; potest enim habere conformitatem vel difformitatem ad rationem ex parte objecti quod immediatè respicit, & ex parte finis ad quem ordinatur, ut patet in exemplis adductis: nam cum quis tribuit elemosynam ad satisfaciendum pro peccatis, in isto actu datur objectum, nempe sublevatio alienæ miseriæ, quod ex se est rationi consonum, deinde datur honestas penitentiæ, specie diversa ab honestate misericordiæ: item cum quis furatur ad fornicandum, in illo actu duplex reperitur deformitas; una ex objecto, scilicet ex re aliena quæ tollitur; altera ex fine ad quem ordinatur, nimirum fornicatione; Ergo idem actus duas species bonitatis, vel duas species malitiæ, simul habere potest.

40 Probatur tertio: Actus terminatus ad bonum objectum, & bonum finem, v.g. velle jejunare ad satisfaciendum pro peccatis, procedit à distinctis virtutibus, à temperantia scilicet, & penitentiâ; Ergo habet ab utraque suam specialem bonitatem. Consequentia patet: actus enim pertinere non potest ad aliquam virtutem, nisi attingat objectum sub ratione formali illius, in quo ratione specialis bonitas & honestas necessariò imbibitur. Antecedens verò probatur: Actus terminatus ad bonum objectum, & bonum finem, elicitur ab una virtute, ab ea scilicet ad quam pertinet objectum, & imperatur ab alia, ad quam pertinet finis; ut electio jejunandi ad satisfaciendum pro peccatis, elicitur à temperantia, & imperatur à penitentiâ: Ergo procedit à distinctis virtutibus, nempe ab una elicitivè, & ab alia imperativè. Unde D. Thomas 2. 2. qu. 124. art. 2. ad 2. ait: *Martyrium est actus charitatis imperantis, fortitudinis autem*

A *ut elicientis. Et qu. 32. art. 1. ad 2. Nihil prohibet (inquit) actum qui est propriè unius virtutis elicitivè, attribui alteri virtuti sicut ordinantis & imperantis ad suum finem. Et hoc modo dare elemosynam, ponitur inter opera satisfactoria: in quantum miseriæ in defectum patientis, ordinatur ad satisfaciendum pro culpa. Secundum autem quod ordinatur ad placandum Deum, habet rationem sacrificii, & sic imperatur à caritate.*

Confirmatur hæc ratio, & simul præcipuum Adversarii fundamentum convellitur. Si prædictus actus non procederet à diversis virtutibus maxime quia ab illa sola eliceretur, ad quam pertinet finis, eà nullo modo concurrente, ad quam pertinet objectum: Sed hoc dici nequit. Ergo nec illud. Major est præcipuum fundamentum Vazquezii Minor verò probatur. Primò Licet potentia vel habitus possint imperare actum, qui est extra suum objectum adæquatam, non tamen possunt ipsum elicere; v.g. voluntas potest imperare visionem, sed non elicere, quia visio est extra objectum voluntatis, & necessariò dependet à visu: Sed jejunium v.g. vel martyrium est extra objectum adæquatam charitatis, vel penitentiæ; quæ solum respiciunt dilectionem Dei, vel dolorem de peccatis: Ergo neutrum potest elici à charitate, vel à penitentiâ, sed ab ipsis duntaxat imperari.

C Probatur secundò eadem Minor: Actus habens objectum bonum, & bonum finem, habet specialem difficultatem ex objecto, distinctam ab ea quam habet ex fine; Ergo præter influxum seu imperium virtutis, ad quam pertinet finis, requiritur specialis influxus illius ad quam pertinet objectum. Antecedens patet; jejunium enim, vel martyrium, specialem habet difficultatem ex objecto, distinctam ab ea quæ in actu charitatis, aut dolore de peccatis invenitur. Consequentia verò probatur: tum quia ubi est specialis difficultas ex parte actus, opus est speciali virtute ex parte principii: tum etiam quia sicut qualibet virtus habet determinatam materiam, & determinatam rationem formalem in tali materia, ita versari debet circa determinatam difficultatem in eadem materia. Unde impossibile est virtutem ad quam pertinet finis, extendi ad difficultatem quam actus habet ex objecto, pertinente absolute ad aliam virtutem distinctam. Et hæc est ratio fundamentalis connexionis virtutum moralium sub statu perfecto; quia nulla earum sine alia est sibi sufficiens ad perfectum actum, ob alias difficultates in aliis materiis, quæ ipsum impedire possunt: potest enim aliquis impediri v.g. ab exhibendo Deo cultum religionis, ne dum ex intrinseca difficultate hujus operis, sed etiam ex affectu ad pecunias, vel voluptates à Deo avercentes, aut ex timore mortis: unde nisi habeat virtutem liberalitatis domantem affectum ad pecunias, virtutem temperantiæ superantem affectum ad voluptates, & virtutem fortitudinis vincentem passionem timoris, non poterit perfectum actum religionis exercere; quia per solam virtutem religionis non poterit superare difficultates, quæ reperiuntur in subiiciendo rationi affectum ad pecunias & voluptates, vel passionem timoris.

Tertio Minor principalis sua datur: Extremè quæstione actus imperati non solum intenditur virtus imperans, sed etiam virtus ad quam

perinet actus imperatus; v.g. si à charitate imperentur actus fortitudinis, exercendo tales actus imperatos fortitudinis, crescit non solum charitas, sed etiam fortitudo: Ergo tales actus fortitudinis, non solum à charitate ut imperantes, sed etiam à fortitudine ut elicente procedunt. Consequentia est manifesta; quia actus solum intendunt habitum à quo procedunt.

Quarto eadem Minor potest probari ex variis absurdis & inconvenientibus, quæ sequuntur ex adversa sententia. Si enim actus boni & honesti ab ea solum virtute procederent, ad quam pertinet finis, eà ad quam pertinet obiectum nullo modo concurrente, sequeretur primò, superfluas esse virtutes morales, tam acquisitas, quam insulas: quia actus qui versantur circa propriam materiam ipsarum, sunt ordinabiles in finem charitatis, ac proinde omnes possent immediate à sola charitate elici. Ex quo ulterius sequeretur, in Christo nullum fuisse actum ab aliqua virtute morali elicium, sed actus solius charitatis: quod est plusquam falsum; tum quia aperte repugnat Scripturæ, in qua actus misericordiarum, humilitatis, patientiæ, obedientiæ, & aliarum virtutum passim illi attribuntur: tum etiam quia omnes aliarum virtutes à charitate fuissent in eo superfluas, & consequenter non debuissent ipsi infundi; sicut propter hanc superfluitatem non fuerunt ipsi insula fides, spes, & poenitentia, ut in tractatu de incarn. docetur.

Sequela manifesta est: Quia omnes actus Christi imperabantur à charitate, & in finem ipsius actualiter referebantur. Ergo si actus boni & honesti ab ea solum virtute procedant, cuius est finis ad quem ordinantur, omnes actus Christi Domini fuere à sola charitate eliciti. Sequeretur etiam ex eodem principio, quod charitas non posset dici forma omnium virtutum: nam ex D. Thoma 2.2. qu. 23. art. 8. charitas dicitur forma virtutum, quia imperat earum actus, ipsaque applicat ad eos elicendos; subindeque, si actus virtutum moralium ab eis immediate non elicerentur, sed à sola charitate, à qua in finem supernaturalem diriguntur, ipsa non posset dici forma aliarum virtutum, nec eas informaret & perficeret, sed potius destrueret ac expelleret.

Probatur quintò: Si omnes actus boni & honesti ab ea solum virtute procedant, ad quam pertinet finis, eà nullo modo concurrente ad quam pertinet obiectum, non erit melius, seu maioris meriti, ad finem charitatis seu poenitentiae eligere opera excellentioris virtutis, quam opera virtutis inferioris: quia in illis non erit bonitas aliqua moralis illius virtutis assumptæ, desumpta ex ordine ad obiectum sed omnis bonitas talium actuum erit desumpta ex fine virtutis imperantis ad quem ordinantur. Unde non erit maioris meriti eligere martyrium ob amorem Dei, quam velle dare eleemosynam, vel jejunare uno die: quod pluraquam absurdum est.

Nec valet quod ait Vazquez, cæteris paribus, melius esse eligere opus excellentioris virtutis, non quia inde peculiaris bonitas specie diversa oritur, sed quia medium illud, cum sit magis idoneum, facit intentionem meliorem. Non valet, inquam, nam quod medium excellentioris virtutis assumptum ab alia, v.g. à charitate, sit magis idoneum, hoc non potest sumi ab ipsa charitate imperante; cum ejus imperium sit æ-

A quale respectu omnium mediorum, ut supponimus: Ergo debet sumi ex majori perfectione quam ex propria specie & obiecto habet actus excellentioris virtutis: sicut quod lux magis participetur in crystallo quam in ligno, non oritur ex parte lucis, quæ æqualiter se offert, sed ex parte crystallo & ligni, quæ sunt magis vel minus disposita ad recipiendam lucem: Ergo si actus præstantioris virtutis est aptius medium ad finem charitatis, & idè majus meritum efficit, debet habere speciale bonitatem ex obiecto, distinctam ab ea quæ ex imperio charitatis & directiva in finem supernaturalem ei advenit.

Denique suaderi potest conclusio alia ratione fundamentali. Actus habens bonitatem ex obiecto, non amittit illam ex relatione ad ulteriorem finem bonum, sed non obstante tali relatione eam retinet: Ergo duplici bonitate gaudet, unà ex obiecto, & alià ex fine extrinseco ad quem refertur. Consequentia patet, Antecedens probatur. Forma superior, etiam si sit ordinis supernaturalis, non destruit, sed magis perficit inferiorem ipsi subordinatam: At bonitas virtutis imperantis, maxime si est charitas, est forma superior & quasi universalis ad omnes actus quos imperat: Ergo eorum bonitatem moralem non destruit, sed potius ipsam fovet ac perficit.

Confirmatur: Bonitas non destruit nisi per suum contrarium, scilicet per malitiam: At ex eo quod actus refertur & ordinatur in meliorem finem, & ad superiorem virtutem, non sit malus, sed potius melioratur & perficitur, ut patet in exemplis supra adductis: Ergo ex relatione ad ulteriorem finem actus non amittit bonitatem quam habet ex obiecto & fine proximo.

Dices cum Vazquez, eo ipso quod actus ordinatur ad ulteriorem finem, ejus bonitatem obiectivam destrui, quia hoc ipso talis bonitas non est volita ratione sui, sed ratione alterius, quod est contra rationem virtutis, cuius honestas propter se ipsam debet diligi, ut colligitur ex Aristotele 2. Ethic. cap. 4. allerente, *Quod ut actus justitia sit bonus, non sufficit quod sit circa rem justam, sed requiritur primo, quod fiat scienter, secundo ex electione, tertio propter ipsum.* Et lib. 6. cap. 12. inquit, *quod actus virtutis primo debet fieri non ignoranter, secundo non ab invito, tertio ob hoc, id est, propter ipsius virtutis honestatem.* Hoc est præcipuum ac fere unicum hujus Authoris fundamentum.

Sed contra: Quia, ut dicebamus, bonum superius non consumit aut destruit bonum inferius, ex eo quod istud illi subordinetur, & ad illud referatur; bonum enim bono non est contrarium, sicut nec verum vero: imò potius ex tali subordinatione & relatione bonum inferius perficitur; quia inferiora perficiuntur ex subordinatione & conjunctione cum superioribus, ut corpus ex unione cum anima, luna ex conjunctione cum sole, & instrumentum ex subordinatione ad agens principale: Ergo absurdum est dicere, quod eo ipso quod aliquis actus, ex obiecto bonus & honestus, ordinatur in finem extrinsecum bonum, puta jejunium ad satisfaciendum pro peccatis, propriam bonitatem obiectivam amittat; alias, ut supra dicebamus, charitas, quæ actus omnium virtutum in finem supernaturalem dirigit, eorum bonitatem obiectivam destrueret, subindeque non perficeret, sed extingueret omnes virtutes morales,

les, nec esset earum forma, sed ruina & destructio.

- 51 **C** **Confirmatur:** Quando aliquis actus virtutis, v. g. temperantiæ, imperatur à charitate, habet meritum non solum correspondens charitati imperanti, sed etiam temperantiæ ipsi elicienti, siue illud præmium ei collatum intuitu talis virtutis sit accidentale, siue essenziale, de quo in tractatu de merito: Ergo etiam duplici bonitate gaudet, quarum una correspondet objecto quod immediatè respicit, scilicet honestati temperantiæ; altera provenit à fine ad quem à charitate refertur. Consequentia patet: siquidem meritum est propria passio bonitatis moralis; Ergo ubi reperitur duplex meritum, duplex etiam bonitas moralis reperiri debet. Antecedens verò colligitur ex variis Scripturæ locis, in quibus promittitur præmium operibus misericordiæ, & castitatis, quæ in hac vita exercentur, non solum quia charitatis sunt, sed etiam quia procedunt ab illis virtutibus: dicitur enim Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum: esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c.* Similiter virginitati & martyrio, ut sunt actus temperantiæ & fortitudinis, correspondent aliqua præmia accidentalialia, quæ aureolæ appellantur, ut in tractatu de beatitudine fusè ostendimus: Ergo &c.

- 52 **C** **Ad locum verò Aristotelis,** cui maximè Vazquez confidit, respondetur quod cum Philosophus dicit opus virtutis debere fieri propter ipsum, solum intendit actum virtuosum debere esse non solum ex scientia, & electione, sed etiam propter ipsam virtutem, seu propter honestatem virtutis, tanquam propter finem saltem proximum & intermedium: si enim aliquis bonum opus eliceret ex passione, vel timore, aut propter lucrum, vel inanem gloriam, non esset actus virtutis, sed vitii. Non negat tamen Philosophus, quod opus illud possit ad ulteriorem finem ordinari, & ex imperio alterius virtutis præstantioris fieri. Ita D. Thomas 2. Ethic. lect. 4. & lib. 6. lect. 10. & in 1. dist. 1. qu. 2. art. 1. ad 3. ubi sic ait: *Propter se dicitur dupliciter: uno modo secundum quod opponitur ad propter aliud; & hoc modo virtutes & honestum non propter se diliguntur, cum etiam ad aliud referantur. Alio modo dicitur propter se, secundum quod opponitur ad per accidens; & sic dicitur propter se diligi, quod habet in natura sua aliquid movens ad diligendum: & hoc modo virtutes propter se diliguntur, quia habent in se aliquid unde quarantur, etiam si nihil aliud ab eis contingeret. Non tamen est inconveniens, ut aliquid propter se amittatur, & tamen ad alterum ordinetur.*

E **Ex quo solutum manet aliud fundamentum adverte sententiæ,** quod potest sic breviter proponi. Quando quis eligit opus pietatis propter penitentiam, tale opus non appetitur propter se, sed tanquam medium ad penitentiam: At qui medium quæ tale non habet rationem boni honesti, quæ soli fini convenit, sed tantum boni utilis: Ergo talis electio non habet honestatem seu bonitatem ultimam ab objecto, quod immediatè respicit, sed tantum à fine extrinseco ad quem ordinatur, subindeque non duplici, sed unica tantum bonitate gaudet.

Huic, inquam, argumento jam patet solutio: dicendum est enim, quod opus pietatis, assumptum propter penitentiam, v. g. elemosina facta ad satisfaciendum pro peccatis, simul ap-

A **petitur & propter se proximè & immediatè,** ratione propriæ honestatis ac bonitatis moralis & propter aliud, nempe propter penitentiam, ad quam ab operante ordinatur; unde non habet rationem puri medii, nec puri finis, sed finis simul ac medii, seu finis intermedii; & est bonum honestum ratione sui, & bonum utile bonum ordinationis ad penitentiam; & consequenter duplicem habet speciem bonitatis moralis, unam ex objecto in quod immediatè tendit, alteram ex fine extrinseco ad quem ordinatur. Quoniam autem sit prima & essentialis, dicemus articulo sequenti.

ARTICULUS III.

A **quo actus, ad finem extrinsecum ordinatus, habeat speciem essentialem bonitatis aut malitiae, an ab objecto, vel à fine?**

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententia, & vera eliguntur.

NOTANDUM primò, ad actum moralem ex objecto & fine, v. g. ad largitionem elemosynæ in satisfacionem pro peccatis, tres saltem actus conuenire, nimirum intentionem satisfaciendi pro peccatis, volitionem dandi elemosynam, & exteriorem elemosynæ largitionem, quæ elicitur à potentia exteriori imperio voluntatis. Ex quibus intentio satisfaciendi est actus purè imperans & elicitus; executio exterior habet rationem actus purè imperati; volitio verò dandi elemosynam est actus simul elicitus & imperatus: elicitur enim à voluntate ex imperio virtutis penitentiae, intendit satisfacere Deo pro peccatis. De primo actu, scilicet intentione satisfaciendi nulla est difficultas; illa enim essentialiter specificatur ab honestate satisfacionis, quæ est finis intrinsecus, & immediatum ipsius objectum. Similiter non est dubium de actu exteriori, & purè imperato; cum enim actus exterior sit unus actus in esse moris cum interiori à quo imperatur, & quem immediatè terminat, idem profusurudicium de illo ac de isto ferendum est. Tota ergo controversia, & difficultas, procedit de secundo actu, volitione scilicet dandi elemosynam, ut à penitentia imperatur. Pro cuius majori declaratione:

E **Secundo notandum est,** hunc actum posse considerari dupliciter; vel reduplicativè, ut imperatur à penitentia, & procedit ex virtute & intentione ipsius, quasi medium electum ad satisfaciendum; vel specificativè, in quantum est actus misericordiæ, respiciens honestatem sui objecti, quam vis à unde imperetur & ordinetur ad alium finem ulteriorem. Primo modo habet rationem electionis: sub alia vero consideratione, & per comparationem ad objectum sub ratione honesti & finis intermedii, est intentio. Unde Cajetanus supra qu. 8. art. 3. dicit talem actum esse unum unitate subjecti, quia est unica operatio enitativè; sed multiplicem numerositate formarum, quoniam sub una